

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 67

Tiltaltes navn: Helle Jonsdatter

Årstall: 1652

Sted: Sandsvær i Buskerud

Norske Sager:

Norske lokale og private Akter (Tingsvidner m. m.)
fra Danske Selskabs Papirer. 1460-1949.
(Inkludert fra Kjøbenhavn)

Helle Joensdatter Sandsvør. 1652.

Hun avgir ^{Tingsvidne.} full "tilstælle", men
noen dom finnes ikke. I lensregnskapsene
kan hun ikke efterspores. T.L.

Torstejlige oplysende bemærkninger
i margen av C. Grant.

Ab. -- sloagh ole, side 7.
Hil organske tydelig

✓

Norske Sager:

Norske Lokale og private Akter (Tingsvidner m. m.)
fra Danske Selskabs Papirer 1460-1747.

-1-

1652.

26 og 30 mars.

Helle Joensdatter

Anno: 1652: den 26 martj: paa Penn
vdj Efferloed søgen i Sandsøer, bleff
epterne: ^{te} gündis persoer Helle Joensdatter,
barneføed her jbid: kindis bekiendelse udj
Cläus Mielpenn förgdens fildmechtige, sampt
bögede leenfoemandenn Hans Polffpenn saa
och Anders Küambo och Gullech Pierdnep.
deris paahør beschreffien, och under deris
forsegling vdded och er from epter følger,

Först bekiender hün at sommeren-1651 vdj
sabermäaenedenn ^{lunds järde i off di} dog hün brende steener vdj
Vackerleyer som strecker sigh lige neder fra
küepene, küliche hün brugte at bringe
Gündel Lünd till sig medt, neder till
Isas paa Böemoen, och haffuade dennenn
i overmen der sammestedy, siden i et
liedet süne brü, och loed saa kindis
wand paa framme steener, komt siden

^a
Salmmaaned i Norge
er egentlig, fra 14 juli
til 14 aug - fordi kaldet,
at faat paa fældene
giver da den mest
og feedte melke -
udj salmarchena
hvorop de giørne först
i juni blive
opdrevne -

100-

En gammel = febon¹⁾ —*) se side 2.
T.L.

Mari staa paa Brua - Gud signa kua
 a. Malli - raabte b. tiotta Gu la maatte niotta
 Diin miölk, flast^{d.} röna, kom smör
 Sævi rimmar utur biöke bra -
 Hünt^{f.} perkill miölka rand,
 De gör hui Mari med sin högra hand
 Kom Guldvid, kom baana, her er Guldbrann
 Guldbrand blæs i haanne - kom -

G F: S: $\frac{i}{og}$ H A —

- (a) er Mari Magdellena - b - er söde -
 c. er nyde - d - flyd flöde - e. saften rinder -
 f - bort Fanden - g - er nafne bönder giver deris kiör -
 h - Guldbrand blæs udj hornet - . dermed meenis
 Guldbrandsdag i de gamle almanacker - som endnu
 d. 21 junij v.s. staaer udj di svenske almanacker - og
 var og endnu er dend beste siid at drive faet
 paa sæbbren - i. paa fiold marker.
 i - deus p. fib. et spr: stus —

Helle Joursdager

b.
Børn er et norsk
ord for brud -

c.
svin -

d.
Er papistiske Børn
som læses over fæst -
naar det drives paa
sabben. End som
lære dem skær een
kjæp af een Birk - træ
om forsaret naar
saften render af Birken
naar mand adbrer
barcken og dermed
slær hvor hse paa
ryggen som hæn
udbræder og siger som
denne boks lyder 13-
(se side 14.)
T.L.

bent: Ginneld anden dagenn der effder moed
affdenen till till jaax til hinde, och
bannede hinder, och spürdte hüd den goede
brüer haffde vdræt, sagde da Helle, iegh
haffuer indit giort, joe sagde Ginnild scham
fao du saa vriet, ieg ved well hüd du
haffuer bestildt, du schalt fahre en dieffuels
fehnd, föhrer du nogle süer paa smigh,
och kom dese till draug sigh deraff, at
siddot: Ginnild Lünd boed Helle fle sigh
noegot aff jaax küh hindis smör, det
hün och gjorde, och lerte Helle nogle faboener
samme tid for Ginnild offuer hindis
fo salt, at brold jake schulle giöre det
schaede, sameledis och lert for Siffuer
offües giünde offuer offuer hindis
fo salt, hülche böener hün frem lerte, som
hün sagde hindis moeder hinder at haffue
lerit.

Fligemaade och bekiender Helle, at hün
noegle gange haffuer averit paa deris
almindelige moede som mange brold giünde
vore forsamlede, met Mark Lande som
saed vj hoysedit hoes deris mester och
hoepsbünd dj forsamles hoes, Mark
Börger Hüalp, Anne Brende, Gurrj
Rissweed, Helle Lauridj Hüalp, Ole Stegh,
Bald Engelbret Aafis, Groe Joen Sobüids,
Mark Baldnor Björnis, som sad frem
moed hoysedit, Siffue Toer Jernepis,
Anne Kloffedaed som sad i hoyseditroen,

e - Er schiden sall
tid; hvilken hakis
lildestik og andre örter,
som giöris kioerne
om morgenen.

f - hoysatte er for
bordenden -

1652

Helle Joensdatter

Helle Koignes, Helle Breeffuie som saede hoes
huer andre vdi bencken langt vde med
boerdendens och saed Helle Koignes offuen for
Helle Breeffuie, Anne Berig, Sigrij Berig,
Ingeborig Logerud, och Gummild Lünd, och
haffuer Helle Joensdatter overit paa denne
for sambling sexs ganger, och den siidste
gang ehr Tre aar siden, der hün bleff
med baren, och wahre alle disse forbenet:
da der sammestedy, paa forsamblingen
silloede, och wahr offtenet: Helle Joens dater
med flehre kindis lige dj andre deris
foedschammel denn förste gang hün der
wahr paa dj spöte och traede paa
formedelot dj icke wahre saa fuldkommen
paa dj andre vdi konsten.

Ydermere bekiender Helle Joensdatter at
for Tre aar siden ongefær war hün om
natenn paa Stegh och laae vde medt
schaarsteenem, och paa hün der sammestedy
laae. Kom enn om midnatts löbe, eller
saa paa pap med jgienemb saegit
|: det hinder siuntist:| paa wahr vdi en
sort hündy lignelfe hülche gick liege
bort till sengenn paa alle Stegh vdi
laa, och sagde at wille saege lifffud aff
hannem medens alle baed for sigh, och
paa hand lunge haffde bedet for sigh
gick dete spögerie fra hannem och kaste
enn knüd med penges till hannem vdi
sengenn och foer saa denn samme

-9-

Dend till brüglis
ett emnesta saa kaldet
vindue - eller förster
glüg - paa taget.
Här de brügte ej andet
lofft end spörre lag-

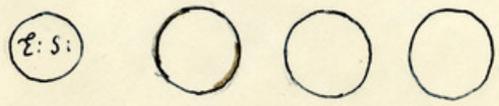
vey vd till baze jgien.
 Hvilckenn bekiendelse for gedachte Helle
 Joensdaders füllkommen silsteer vdi Guds
 sandhed at wehre och alle forbem^{te}: med
 hinder paa deris moede och forsamlings
 steed at haffue verit silsteede, der hafft
 gieslebud, danstid och brugdt anden megen
 v: hoffliche spögerie, from ocher siende ganger
 om aarit nemlich juel nat, och St: Hans
 nat, alerbem^{te}: Helle Joensdader och
 haffuer sammestedy hafft sinngelege som
 hin haffde lige ved di andre brugid hindis
loest med, derpaa hin sieger saaledis
 from forskreffuit stoar sandferdigt at
 wehre och derpaa gierne och velvilligen
 at wille doe,

Helle Joensdader

h.
Laffferdig omgang.

Dede saledis aff sidbne^{te} Helle Joensdaders
 (frivilligen^{en} at wehre bekiendt och silstsaad
 vriedener wij epteroch^{ne}: Clauefs Mielpenn
 foegdens velacht Karstenn Haukens füllmeilige,
 boegede leenpmanden Hanns Pen. Anderfs
 Kriamb. och Gullech Bierdnis: laugretes-
 mender med voris zigneder hermedemfore
 actum anno Sie et loco vt supra.

I - Her kommer hvad
 alle tiider giorer
 saadanne bekiendelser
 soa miskenste -
 melancholie og kjed.
 sommelig uligt at
 leve.
 % P.A

Derrest effter dend 30. martj aff kadelige
 och wellerde mand herr Lauritz Mielpenn

(Tingsvidner an. m.) fra
Danske Selskabs Papirer
1460-1747.

1652

Helle Joensdatter

- 10 - Blotberg

Effeløst er et
Kiercke soen.

b - hertug -

m - er dend flod
kaldet Lougen.

Kort soegne præst till Sandfæer præbiedzeld,
er Helle Joensdatter wordenn examiniret
och for høit, och daa denne forsch^{ne}: kindis
bekiendelse standhaffdigen vidstæsed och
jnda fremdeles bekiendt at der hün den
förste gang kaffuede wehrit paa Blaa Kolden^{te}
med Marke Bierdnis kindis moder Karen
Bierdnis, vderit hün der jndit, medens
Marke beloffuede Sabannes hün schülle
först fornechte kindis saab, det hün och
giorde noegen stünd dereffter, at hün
gick brende ganger aüffuit om kring
Effeløst Kiercke, brende toerpsdängs
affdener medt bemet^{te}: Karen Bierdnis, och
hüer gang hün kom till Kierkedöeren, raalde
hün paa Fanden och sagde, kom nu
weldige herre höng^l, och der hün brende
toerpsdängs affdener saaledis kaffuede
füldkommet dieffuelens willie, komdend
ledige aand sidde affdenn vj en vind
till hinde, ^{och sagde till hinde,} vilk du nu lade döbe dig da
schal ieg sieste dig j vandet, gick hün
saa medt Sabann neder till Lougen^m vid
Kiercke stöden, hün hand lagde hinder
baglengs vj vandet, döelte saa Fanden
hinder och sagde, ieg döber dig fraa dend
störe Herre till nigh, och male Helle saa
kaste brende flieker vj Lougen och bede
till Guds at kindis siel icke wifere schülle
komme vj Kimmrig, jnd dj künde flyede
op jnsed strömmen, och befoel saa Fanden

hinde at hün schülle kaste en schiellingh
 vñ wandet, och sagde dem schalt du raffue
 min döbe herre, for: migh du döbe, dermed
 schilldis Satann fraa hinde, dennd gang!
 och dermed hindis daab och chrisendom
 saaledis beneghit och sich fra sagde, och
 scheede det wed pindz löbeⁿ noezet lange tiden,
 och St: Hans daugh dermed effter droeg hün
 medd Jörann Neffs till Blaa-kolden som
 schmürte emm gammel sappelieme for
 hinde, den hün reed j weyenn paa, och
 war dj iche lenger paa reigsem jnd emm
 handewendingh det hinder siundes, och der
 hün da komb till Blaa-kolden, spürde
 dieffuelenn hinder om hün wille thienne
 hannem, säwede hün ja, dermed sele
 Fanden sit mercke uden paa hindis
 wendebre laeser som der syuligenn findis,
 komb saa till bords at siede medderst
 imoed emnden hoer Jörann Neffs, Kelle
 Hoignes och Kelle Breffine, och der effter
 saa offte hün droeg till Blaa-kolden
 schmürde hün sich sielffuer medt emm
 schmüerelpe Satann gaff hinder vñ et
 hornn, som hün alldid brügte at
 schmüere paa en gammel sappelieme der
 hün reed paa och küer St: Hans nat dj
 föere till Blaa-koldenn made hün och alle
 dj andre föhre smör med dennem vñ
 landschylt till Fandenn, och raffuede Kelle
 iche mehre emnd hün künde föhre medt sig

Kelle freudaker

n - pintze - tüder

o - jörann er et norsk
gwinde näfne

7 - feje kost -

- 15 15 -

Landgilde smör, som
til emm land herre

(Tingsvidner m. m.) fra
 Danske Selskabs Repertorium
 1760-1747.

1652

iv. Der nogle dricke tra
 til at føre søndt eller
 smalt oll med sigtj
 skoven, gjort som smaa
 tønder, kand holde
 4 @ 5 potten og med
 et band indj band
 karris over skæddene -

v. - er faaer

Helle joensdader

vi. folk som fegger
 ligger indj

atj en klit, medens Mark Lande Anne
 Kløffstaed och dj andre haffuede med sigh to
schmaldönder som dj sielffver föerde en
 fore paa sigh, och eni bagh vnderdaegen
 joeran neepo haffuede icke aldeelis et quartes
 füldt, bekiender och helle at hün forgangen
 sommer gjorde bioernem jnd paa Penn
 at giöere Hanns Polffpens soffuer schaede
 formiddelst hand loe at hinder paa Kierche
 weyen, som bioernem slogh ^[sic.] de aff och
 öndschede aff Fanden och sagde Kiere herre
 lad bioernem der jnd komme at giöere
 schaede; fliegemaader och tillödsed
 Helle at hün gjorde det at Anders Hüamb
 köh komb medt sit hoffuet jnd i lagrunden,
 och broed halpenn paa sigh och det fordi
 hand bannede hinder och kallede hinder
 en brolddieffuel. Difsligeste bekiender
 Helle at hün forgangen sommer och baed
 Satann hand schulle haffne noget paa
 prestens fey, formiddelst hand kallede hinder
 en broeld quinde, det hün begierede aff hündes
 hoerbünd dieffuelen saaledes, som foerre
 sieger, och säarede hand det schulle schee
 med hiden, epter som dend füelle aand
 da komb till hinder stracsom prestenn
 wahr reyenn hinde forbie paa weyen och
 bad hün schulle icke komme prestenn
 saa ner hand künde falle med hinder.
 Och haffuer dieffuelen awbret siende
 ganger herpaa Pen och wilde hafft fat

paå hinder medens kunde icke komme
derind till hinde epler dj der brügdtes Guds ord
vdj künnefset,

Helle Joensdaater

Disse småa anmärke-
ningar i dj breddern
haue jeg vil desto
bedre forstaaelse og
oplysning tilseel -

C. Grang-

Dybtigeste och bekänder Helle at formeddelst
hün och mange flehre brold giünder insit
haffüer at hielpse dennem medt er aff dity
saarsage at dj sierner dieffuelen medenfs dj
aff denn orden from Sadann sierner ere
rige och mechtige dennem til föhrer hand
offüerflöedige rigdom, at gedachte Helle
joens daater denne forschö: bekiendelse
warafftigen och bestandigenn widstaed haffüer
saaledis vdj sandhed at schülle wehre det
widenes med welbend: soegnepraedens, sampt
schriffüerenns och bögedekensmandenfs
henders vnderkeignelse

actum anno die vt supra.

[my hand.]
T. V.

Denne jndschreffuene bekiendelse yedermehre
dend - 30 martij paå penn aff Helle
Joensdaater, da vdj haderlige och wellerde
mand her Lauritz hielpsen soegnepraet hans
neerüerelse och biuehr, friuelligenn tilstaed
och frembdellis bekiend, haffüer jeg vnder-
schreffuene effter min pligdd schriffelligenn
forfatted, sa som hün welielligenn
effter ermeldige haderlige mands examinering
sig offüendelligenn skyldig erkiennt haffüer,
och aff welbenedte herr Lauritz (omb begieris;) sa-
dann hans tilstaed formoedeligenn ey vorder
benegtid, Dele saaledis at wehre passereit
vdj och woris henders vnderkeignelse, actum
anno die vt supra

Hanns eghand
Jenssen

Hanns Polfsen
eghand